

Nieuwjaarsspeech Wim Oosterhuis, voorzitter Productschap Margarine, Vetten en Oliën (MVO)

Dames en heren,

Ik sluit mij graag aan bij de welkomstwoorden van Frans Claassen en ik wens u allen ook graag een voorspoedig en succesvol Nieuwjaar toe.

Dames en heren de economische terugval die zich in de gehele wereld doet gelden heeft ook onze sector niet ongemoeid gelaten.

Het turbulente prijsverloop op de agro-grondstoffenmarkt zoals zich dat in 2007/2008 voordeed, was in 2009 weer voorbij. Vanaf eind 2008 lagen de prijzen voor oliezaden en plantaardige en dierlijke oliën en vetten weer ongeveer op hetzelfde niveau als in de periode vòòr 2007. Voor de belangrijkste MVO-grondstoffen betekende dit bijna een halvering van het prijsniveau ten opzichte van de piekprijs van midden 2008.

Vraaguitval als gevolg van de economische crisis is beperkt gebleven in onze sector, behalve in de oleochemie die met veel afzet naar industriële sectoren, hier gevoelige klappen opliep. Daar moet dan ook scherp in de wind gezeild worden om zo goed mogelijk op koers te blijven.

De import- en exportvolumes van MVO-producten daalden met 4 respectievelijk 5%. Echter de importwaarde daalde met 26% en de exportwaarde met bijna 20%

De oliezaden-crush bleef met bijna 4 mln ton ongeveer gelijk ten opzichte van 2008.

Maar tussen de verschillende oliezaden traden wel grote verschuivingen op. Zo daalde de soja-crush met ruim 17% maar steeg de verwerking van raapzaad met 23% en verdubbelde die van zonnebloempitten bijna. De daling van de soja-crush deed zich met name voor in de tweede helft van 2009, omdat import uit Noord Amerika nagenoeg onmogelijk werd door het starre EU-beleid aangaande genetische modificatie bij planten. Ik kom daar straks nog op terug.

Desondanks steeg de hoeveelheid in Nederland geproduceerde ruwe plantaardige oliën en vetten toch nog met 11%

Ook dit jaar bleef de productie van ruwe gesmolten dierlijke vetten op hetzelfde stabiele niveau als voorgaande jaren, te weten ruim 200.000 ton

De omvang van de hoeveelheid bewerkte oliën en vetten bleef in 2009 op peil. Maar zoals te verwachten, was ook hier sprake van behoorlijke verschuivingen tussen de verschillende soorten. Palmolie steeg nog licht met 2,5 %, soja-olie daalde fors met 27% en raapolie steeg met 32%.

Opvallend is dat op basis van de voorlopige cijfers de productie van margarines en bak- en braadproducten is gestegen met 6%.

Uit voorgaande cijfers is op te maken dat de Nederlandse MVO-sector zich gemiddeld genomen, relatief goed heeft kunnen handhaven, ondanks de financieel-economische crisis waarmee de wereld nu ruim een jaar geconfronteerd wordt.

Echter, dames en heren, de schok van deze crisis is nog niet uitgewerkt. Geleidelijk wordt het duidelijk dat machtsverhoudingen in de wereld fundamenteel aan het schuiven zijn. De G-7 is dood, we hebben nu een G-20.

De geleide Chinese economie heeft in de ogen van veel wereldburgers de crisis veel beter doorstaan dan relatief open, geliberaliseerde economieën zoals die van de Verenigde Staten of de Europese landen.

Dit zal de komende jaren z'n invloed hebben op de onderhandelingen over handelsliberalisatie in WTO-verband. Reeds het afgelopen jaar zat er veel meer beweging op het vlak van bilaterale overeenkomsten dan voortgang in het WTO vrijhandelsoverleg. Echter in een wereld vol met bilaterale handelsverdragen zal het level playing field wel eens flink uit zicht kunnen verdwijnen. En dat is niet goed voor onze bedrijfstak.

Ook binnen de Europese Unie doen zich signalen tot koersverlegging voor. Zoals u weet is enkele jaren geleden afgesproken dat binnen het communautair landbouwbeleid, in 2013 nagenoeg alle vormen van productie-gebonden prijsondersteuning zullen verdwijnen.

Echter de ervaringen van de afgelopen drie jaren, met eerst zeer hoge prijzen voor agro-producten en daarna soms extreem lage prijzen, zoals in de zuivel in 2009, doet steeds meer twijfel ontstaan of verdergaande liberalisering van agro-markten wel de juiste weg is. De informele conferenties voor agro-ministers die Frankrijk recentelijk heeft belegd, zijn dienaangaande veelzeggend: Nederland, Engeland, Denemarken en Zweden, landen die bekend staan als free-traders, kregen geen uitnodiging.

Uitlatingen over behoud van bepaalde minimum garantielijzen en andere maatregelen die de vrije markt beperken nemen toe; in Europa maar ook in Nederland.

En dat is niet goed voor onze MVO-sector, omdat dit ook kan leiden tot legitimatie van hele andere motieven tot beperking van de vrije markt.

Zo gaan er in ons land stemmen op om de import van soja in Nederland of in de gehele Europese Unie te beperken. De reden kan zijn dat men ontevreden is over de internationale ontwikkelingen betreffende toepassing van genetische modificatie in soja, of dat men vindt dat verduurzaming van de sojaketen onvoldoende is of te traag wordt ontwikkeld.

De MVO-sector moet er de komende jaren, samen met gelijkgezinde organisaties, nationaal en internationaal, hard aan trekken om deze dreigende tendensen tot handelsverstoring en/of renationalisatie van landbouwbeleid af te wenden. Handelsbeperkingen slaan in een klein land met een open economie zoals het onze, waar we meer dan de helft van ons inkomen met internationale activiteiten moeten verdienen, altijd meer dan evenredig op jezelf terug. En dat moeten we voorkòmen.

Dames en heren, de MVO-sector en het Productschap besteden veel aandacht aan activiteiten die de duurzaamheid van de sector verder verbeteren. Het gaat daarbij om verduurzaming van de grondstofvoorziening en van de bedrijfsvoering. Aangaande de verduurzaming van de bedrijfsvoering heeft het Productschap de activiteiten uit hoofde van de Meerjarenafspraak Energiebesparing 3 voortgezet. In het afgelopen jaar is de rapportage uitgebracht over de resultaten van het energiebesparingsprogramma 2005-2008. Daaruit is een energiebesparing gebleken door de deelnemende bedrijven, welke 2,5 keer hoger lag dan de doelstelling, voorwaar een mooi resultaat!

De MJA3 is nog meer dan voorganger nr. 2, gericht op de lange termijn. Deelnemende bedrijven hebben op zich genomen om in 2020 de energie-efficiency met 30% te verbeteren ten opzichte van 2005. Hiervoor wordt een lange termijn visie ontwikkeld aangaande verwachte maatschappelijke ontwikkelingen, de ontwikkeling van de sector en van de deelnemende bedrijven. En op basis hiervan wordt dan voor de bedrijven het energiebesparingsplan tot 2020 opgesteld.

Het Productschap gaat deze studie ook gebruiken als basis voor de nieuwe toekomst-visie 2011-2015 van het schap. Dit plan wordt nu gemaakt en zal in de loop van dit jaar met de branche-organisaties en individuele bedrijven worden besproken.

In 2009 is er al 1,3 mln ton palmolie geproduceerd die voldeed aan de duurzaamheids-criteria van de RSPO. Daarvan is ruim 350.000 ton ook als zodanig herkenbaar verkocht. Te weinig dus.

Ondanks een relatief gering prijsverschil met ongecertificeerde palmolie van ongeveer 10 dollar per ton, groeit de afzet te traag.

Een probleem is dat palmolie veelal als ingrediënt wordt gebruikt en als zodanig voor de consument nauwelijks herkenbaar is. Dit betekent dat de stijging van de vraag naar RSPO-gecertificeerde palmolie met name moet komen van de levensmiddelen-industrie en de retailbedrijven.

MVO heeft het afgelopen jaar voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd en/of daaraan bijgedragen, om potentiële afnemers zo duidelijk mogelijk te informeren. Dit zowel in Nederland als in de buurlanden. Ook in 2010 zal MVO extra inzetten op activiteiten om het gebruik van gecertificeerde duurzame palmolie te bevorderen. Daarnaast levert MVO een actieve bijdrage aan het fijn-tunen van de afspraken welke in RSPO-verband nog moeten worden afgerond.

Bij de Round Table on Responsible Soy zijn in 2009 belangrijke stappen gezet door het bereiken van overeenstemming over de principes en de criteria voor productie en handling van op duurzame wijze geproduceerde soja.

Het draagvlak voor de RTRS groeit, zowel in producerende landen als bij afnemers in Europa. En ook de Overheid steunt de RTRS. Zo stellen het Ministerie van LNV en het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking via het programma Initiatief Duurzame Handel, gelden beschikbaar voor activiteiten om het draagvlak voor de RTRS te vergroten.

Momenteel worden de principes en criteria met name in Zuid-Amerika, door middel van praktijk-testen geëvalueerd. Als dit slaagt is het de bedoeling om de criteria in juni 2010 definitief vast te stellen.

Wij hopen dat de praktijk-testen ook voldoende inzicht opleveren om tot een realistische compensatie- regeling voor telers te komen. Met name Braziliaanse sojatelers vinden dat zo'n compensatie er moet komen voor telers die afzien van verdere ontginning van natuurgebieden ten behoeve van de sojateelt. Ter vermijding van misverstanden, het gaat hier niet om afzien van illegale activiteiten.

Het gaat hier om telers die reeds lang bossen en cerrado's in bezit hebben en daarvan volgens de huidige Braziliaanse wetgeving, legaal 50% of 20%, afhankelijk van de ligging, mogen ontginnen. In de RTRS is vastgelegd dat hiervan in het vervolg wordt afgezien. Het is dan ook logisch dat deze producenten voor het inleveren van hun verdere ontwikkelingsmogelijkheden een financiële compensatie vragen. De rekening hiervoor zal uiteindelijk direct via consumentenprijzen, of indirect door overdracht van belastinggelden bij de consument komen te liggen.

Duurzaamheid is nu eenmaal niet gratis.

Dames en heren, de oplossing voor het Europese toelatingsbeleid voor genetisch gemodificeerde gewassen en plantaardige producten, is in 2009 nog niet dichterbij gekomen. Wel zijn de gevolgen van dit starre beleid het afgelopen jaar in onze sector, zo mogelijk nog explicieter geworden.

De detectie van minieme sporen van twee in de EU nog niet toegelaten maislijnen in een lading soja uit de Verenigde Staten, heeft de Europese invoer van VS-soja in de periode juni-november volledig stilgelegd. Dit heeft de betrokken bedrijven veel geld gekost.

De Nederlandse regering en met name Minister Verburg, spant zich in om het toelatingsbeleid te verbeteren. Wij steunen de Minister in haar beleid in dezen. Daarbij moet wel het vrij verkeer van goedgekeurde GM-variëteiten in de EU overeind blijven, ook als de lidstaten zelf meer bevoegdheden omtrent teelt-toelating zouden krijgen.

En, heel belangrijk voor onze sector, er moet een oplossing komen voor de aanwezigheid van minieme sporen van niet toegelaten GM-variëteiten in overigens volledig acceptabele import-partijen, ook als het gaat soort-vreemde sporen. Het maisstof dat in juni 2009 in de importpartij soja werd gevonden was, onder handhaving van normaal handelsverkeer, niet te voorkòmen.

En met de wereldwijde snelle toename van GM-variëteiten die niet of nog niet in de EU zijn of worden toegelaten, zal het probleem zich verbreden tot de gehele handel in agrarische producten. Hiervoor moet een oplossing komen in de vorm van een realistische drempelwaarde voor sporen van GM-variëteiten die niet in Europa zijn goedgekeurd.

De Europese Commissie werkt al sinds medio 2008 aan een z.g. technische oplossing voor dit probleem. Het wordt tijd dat de Commissie met resultaat komt.

Dames en heren, het Productschap MVO heeft ook het afgelopen jaar weer een reeks activiteiten uitgevoerd in het kader Voeding en Gezondheid. Ik licht er twee uit. In 2009 is de MVO-Code of Practice voor het stapsgewijs terugbrengen van de hoeveelheid transvetzuren in vaste frituurvetten voor de horeca, verlengd. De code is in 2007 van start gegaan en de producenten verbonden zich om op vrijwillige basis het gehalte transvetzuren in vaste frituurvetten terug te brengen tot maximaal 15% per 1 januari 2010. Dit is gelukt en de sector committeert zich nu om het gehalte transvetzuren verder te reduceren tot 10% per 1 januari 2011 en vervolgens tot maximaal 5% per 1 januari 2012.

Als dit lukt, en daar gaan we vanuit, is het opnieuw een mooi voorbeeld dat we in de MVO-sector met zelf-regulering een heel eind komen.

Ook in 2009 is op initiatief van MVO de Stuurgroep Kies Gezond Vet van start gegaan. Deze groep bestaat, naast MVO, uit wetenschappers uit verschillende disciplines, diverse gezondheidsprofessionals en vertegenwoordigers van het Voedingscentrum en de Hartstichting.

Doelstelling is om de inname van vetzuren en vetoplosbare vitaminen in Nederland op het door de Gezondheidsraad aanbevolen niveau proberen te krijgen. Daarvoor is bij veel mensen gedragsverandering nodig. De Stuurgroep wil dit bereiken door praktische en eenduidige voorlichtingsmaterialen te ontwikkelen in samenwerking met het Voorlichtingsbureau MVO, zodat de keuze voor gezonde vetten gemakkelijker wordt voor de consument.

Dames en heren, de MVO-sector is een kapitaalsintensieve sector.

Bedrijfsprocessen zijn in hoge mate gerobotiseerd en geautomatiseerd. In verhouding tot de omzet van zo'n 5 miljard euro, exclusief de handelsactiviteiten, is de arbeidsinzet relatief gering. Volgens onze laatste informatieronde gaat het in directe zin, om een kleine 6000 arbeidsplaatsen in de MVO-sector.

Het is logisch dat door dit kenmerk van de sector de moeilijkheidsgraad van het werk toeneemt en daardoor ook de gevraagde kwalificaties voor veel functies.

De leeftijdsopbouw van onze Nederlandse bevolking zal, zeker als de economie weer aantrekt, er toe leiden dat er komende jaren krapte gaat ontstaan op de arbeidsmarkt. Daarnaast moeten wij vaststellen dat de animo van jongeren gering is om, zeker op VMBO- en MBO-niveau, technisch gerichte opleidingen te volgen zoals bijvoorbeeld levensmiddelentechnologie.

De combinatie van deze ontwikkelingen is zorgelijk. Want onze sector heeft verhoudingsgewijs niet zoveel mensen nodig, maar we hebben wel hele goede mensen nodig.

Daarom ontwikkelt het Productschap initiatieven om belangstelling voor de sector te wekken, opleidingsmogelijkheden te creëren en om modules levensmiddelentechnologie, gericht op de oliën- en vettensector, bij onderwijsorganisaties op VMBO-, MBO- en HBO-niveau in het programma te krijgen.

Deels zijn dit eigen MVO-activiteiten, die we samen met betrokken bedrijven ontwikkelen.

Zo heeft MVO eind 2008 het digitaal kennismakings- en lespakket uitgebracht: www.mvo-kenniscentrum.nl. En in april 2010 gaat de eerste door MVO georganiseerde cursus "Food Safety of vegetable Oils and Fats" van start. Deze cursus voor professionals op MBO-/HBO-niveau uit de bedrijven biedt 30 plaatsen en was in no time volgeboekt. Maar er komt een volgende en de informatiefolders zijn hier vanmiddag beschikbaar.

Voor andere activiteiten onder het hoofdstuk Arbeid, werkt MVO nauw samen met de vakbonden en de andere productschappen in het samenwerkingsverband "Verankering Arbeid".

Uit dien hoofde is bijvoorbeeld het onderzoek naar sociaal-economische kerngegevens van de sector opgezet. Met deze gegevens kunnen onder meer nadere opleidingsbehoeften worden geïdentificeerd..

De zorg omtrent de arbeidsvoorziening in de agro-sector wordt ook gedeeld door de Minister van LNV, die verantwoordelijk is voor het groene onderwijs. Eind 2009 hebben de productschappen en Minister Verburg een intentieverklaring "Programma Arbeidsmarkt en Opleiding" getekend. In die samenwerking zullen met name initiatieven betreffende het vormgeven van benodigde scholings- en opleidingsprogramma's binnen de onderwijsinstellingen en op het kruispunt van bedrijfsleven en onderwijsinstellingen worden uitgewerkt.

Dames en heren, dit waren wat herinneringen aan het vorig jaar, enkele observaties aangaande onderwerpen die in onze sector spelen en een aantal programmapunten voor de sector en het Productschap voor het komende jaar. Niet volledig, maar er is nog meer te doen vanmiddag, dus ik laat het hierbij.

Ik dank u voor uw aandacht.

Wim Oosterhuis
Rotterdam, 21 januari 2010